

Fodor László

KÖRNYEZETVÉDELEM
AZ ALKOTMÁNYBAN

GONDOLAT KIADÓ – DEBRECENI EGYETEM,
ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI KAR
BUDAPEST, 2006

TARTALOM

Bevezetés	9
I. fejezet. A KÖRNYEZETVÉDELEM EURÓPA ALKOTMÁNYAIBAN	15
1. Az európai alkotmányok áttekintésének célja	15
2. Kelet-Európa rendszerváltás utáni alkotmányai	16
3. Nyugat- és Dél-Európa: az Unió kívül maradt, valamint az újonnan csatlakozott országok alkotmányai	26
4. Az Európai Unió korábbi (a 2004-es bővítés előtti) tagállamainak alkotmányai	28
5. Az európai alkotmányok áttekintésének tapasztalatai	37
II. fejezet. A KÖRNYEZETHEZ VALÓ JOG AZ ALKOTMÁNY 18. §-ÁNAK TÜKRÉBEN	41
1. Az elemzés kiindulópontja	41
2. A környezetvédelmi alapszabvány elhelyezkedése	43
3. A rendelkezés alapjogi jellege	44
4. A környezetvédelem az alkotmányos értékek között – a környezeti érdekek integrációja	48
5. A jogvédelem szintje és az attól való visszalépés tilalma	50
6. A (jog-) védelem (közvetett) tárgya	56
7. Kinek a jogáról (jogairól) is van szó?	58
8. Környezetvédelem és jogvédelem a jogalkalmazásban, avagy az alapjog két oldala	60
9. Az Alkotmány 18. §-ában rögzített környezethez való jog elemzésének tapasztalatai	65
III. fejezet. A KÖRNYEZET VÉDELME A NÉMET ALKOTMÁNYJOGBAN	71
1. Miért éppen a német alkotmányjog?	71
2. Rövid alkotmányjogi bevezető	71
3. A 20a. cikkely elfogadásának előzményei	75
4. A szövetségi alaptörvény 20a. cikkelyének elemzése	78

a) A környezetvédelem mint államcél	78
b) A norma címzettje	79
c) Túlzott óvatosság? – utalás az alkotmányos rendre és a törvényekre	80
d) A védelmi feladat terjedelme (a jogvédelem szintje)	81
e) A védelem tárgya (az élet természetes alapjai)	82
f) Emberközpontú avagy természetközpontú védelem?	83
g) Felelősség a jövő generációkért	84
h) A környezetvédelem viszonya más alkotmányos elvekhez, érdekekhez	85
5. Az alaptörvény 20a. cikkelye a bírói gyakorlatban	86
a) A szövetségi alkotmánybíróság ügyei	87
b) Néhány példa más felsőbb bíróságok gyakorlatából	89
6. Egyes tartományi alkotmányok környezetvédelmi rendelkezései	91
7. A magyar Alkotmány és a német szövetségi alaptörvény környezetvédelmi rendelkezéseinek összehasonlítása	95
a) A környezetvédelem helye az alkotmányban	95
b) A környezetvédelmi norma jogi jellege	96
c) A környezetvédelem szerepe az alkotmányos értékrendben	97
d) A norma címzettje	97
e) Az állam kötelezettségeinek mibenléte, szintje	98
f) A védelem tárgya, elvei	99
g) A jövő generációk érdekeinek védelme	100
h) Természetközpontúság és emberközpontúság	100
i) Kapcsolat a két alkotmánybíróság munkája között	101

IV. fejezet. AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG KÖRNYEZETVÉDELMI HATÁROZATAI	102
1. Miért is szükséges az egyeshatározatok áttekintése?	102
2. A környezetvédelem szabályozásának kötelezettsége	106
a) A szabályozási kötelezettség terjedelme	107
b) A környezetvédelmi szabályozás és más jogterületek (például építési jog, büntetőjog) viszonya	111
c) Az önkormányzatok jogosítványa a magasabb rendű jogszabályok előírásainak szigorítására	115
d) Mikor kerül a jogalkotó mulasztásos alkotmány sértés helyzetébe?	117
e) A környezethez való jog határai	124
3. A figyelembevételi kötelezettség	127
a) A jogalkotási eljárás garanciális elemei	128
b) A figyelembevételi kötelezettség megjelenítése a jogalkalmazásban	130
c) A környezetvédelmi közérdek érvényesítése és az alapjogok korlátozása	134
d) A környezetvédelem érvényesítése a településrendezési jogban és a tulajdonjog korlátozása	137

e) <i>A környezeti követelmények szintjének szigorítása és az alapjogok korlátozása</i>	140
f) <i>A diszkrimináció tilalma és az állam környezetvédelmi szempontból nyújtott kedvezményei</i>	144
4. A visszalépés tilalma	145
5. Az alkotmánybíróági határozatok áttekintésének eredményei	157
V. fejezet. A KÖRNYEZETHEZ VALÓ JOG ÉRTÉKE NAPJAINKBAN	164
1. Hogyan vizsgálható a követelményrendszer érvényesülése?	164
2. Figyelembevételi kötelezettség a jogalkotás során	165
a) <i>A jogszabályok környezeti hatásvizsgálatának sajátos indokai</i>	165
b) <i>A jogszabályok környezeti hatásvizsgálatának sajátosságai</i>	168
c) <i>A vizsgálati elemzésről</i>	170
d) <i>Az elemzés elmaradásának okai</i>	172
3. A környezethez való jog csorbulása néhány aktuális ügyben	174
a) <i>Példák a jogalkotás köréből</i>	175
b) <i>A környezethez való jog szerepe a Zengő ügyében</i>	178
4. A német engedélyezési rendszer egyszerűsítése a környezetvédelmi követelmények tükrében	181
a) <i>A német tapasztalatok hasznosíthatósága</i>	181
b) <i>A szabályozás jellemző elemei és azok alkalmassága a gyorsításra</i>	183
c) <i>A gyorsítás és egyszerűsítés koncepciójának kritikája a szakirodalomban</i>	186
d) <i>Korlátok és kompenzációs lehetőségek</i>	190
e) <i>Néhány következtetés magyar szemmel (is)</i>	191
ZÁRÓ GONDOLATOK	193
FELHASZNÁLT SZAKIRODALOM	199
A forrásjelölésekben alkalmazott rövidítések	205